

Total No. of Printed Pages—15

5 SEM TDC GERD (CBCS) GE RD1/RD 2

2 0 2 1

(Held in January/February, 2022)

RURAL DEVELOPMENT

(Generic Elective)

Paper : GE-RD-1/2

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

Paper : GE-RD1

(Fundamentals of Rural Development)

1. শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা/তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখা :

1×8=8

Choose the correct answer/Answer the following questions :

(a) উন্নয়নে তলৰ কোনটো দিশ নিৰ্দেশ কৰে ?

Development indicates which of the following dimensions?

(i) জাতীয় আয়ৰ বৃদ্ধি

Increase in national income

(ii) জনমূৰি আয়ৰ বৃদ্ধি

Increase in per capita income

(iii) এখন অর্থনীতিৰ গুণগত মানব উন্নয়ন
Qualitative improvement of an
economy

(iv) ওপৰৰ এটাও নহয়
None of the above

(b) 'বিগ পুচ' তত্ত্বটোৰ উদ্ভাৱক কোন আছিল ?
Who was the propounder of 'Big push'
theory?

(i) জে. এচ. মিল
J. S. Mill

(ii) জে. বি. চে
J. B. Say

(iii) আডাম স্মিথ
Adam Smith

(iv) পল আৰ. ৰ'ডান
Paul R. Rodan

(c) তলৰ কোনটো দিশ দৰিদ্ৰতাৰ লগত জড়িত ?
Which of the following is associated with
poverty?

(i) আয়
Income

(ii) পুষ্টিহীনতা
Malnutrition

(iii) শক্তি
Calorie

(iv) ওপৰৰ আটাইকেইটা
All of the above

(d) 'বাংলাদেশ গ্রামীণ বেংক' প্রতিষ্ঠা হোৱা বছৰটো হ'ল

'Grameen Bank of Bangladesh' was established in the year

(i) ১৯৮১

1981

(ii) ১৮৮২

1882

(iii) ১৯৮৩

1983

(iv) ২০০৫

2005

(e) ভাৰতবৰ্ষত চহৰাঞ্চল আৰু গ্ৰামাঞ্চলৰ মাজত থকা ব্যৱধান আঁতৰ কৰিবলৈ এটা পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱা।

Give one policy measure to reduce the gap between urban and rural areas of India.

(f) গুণাৰ মিৰ্ডলৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন তত্ত্বৰ এটা প্ৰাসংগিকতা উল্লেখ কৰা।

Write one relevance of Gunnar Myrdal's thesis of economic development.

(g) ২০২০ বৰ্ষত মানৱ উন্নয়ন সূচাংকত ভাৰতৰ স্থান হ'ল

The rank of India in Human Development Index in the year 2020 is

(i) ১৩০
130

(ii) ১২১
121

(iii) ১৩১
131

(iv) ১২৯
129

(h) চীনত অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰ আৰম্ভ হৈছিল

Economic reforms in China were initiated in

(i) ১৯৭১ চনত
1971

(ii) ১৯৯১ চনত
1991

(iii) ১৯৭৮ চনত
1978

(iv) ১৮৭৮ চনত
1878

(5)

2. তলৰ যি কোনো চাৰিটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা (প্ৰতিটো ১০০ শব্দৰ ভিতৰত) : 4×4=16

Write short notes on any *four* of the following (within 100 words each) :

- (a) অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন আৰু বিকাশ
Economic development and growth
- (b) দৰিদ্ৰতা আৰু অসমতা
Poverty and inequality
- (c) গান্ধীৰ গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ আৰ্হি
Gandhian model of rural development
- (d) ক'ভিড-১৯ অতিমাতীৰ সময়ত গ্ৰাম্য অঞ্চলত দেখা দিয়া নিবনুৱা সমস্যা
Unemployment problem during COVID-19 pandemic in the rural areas.
- (e) বহনক্ষম গ্ৰাম্য উন্নয়ন
Sustainable rural development
3. মানৰ উন্নয়ন সূচাংকৰ বিভিন্ন নিৰ্দেশকসমূহ কি কি? মানৰ উন্নয়ন সূচাংকৰ গণনা কৰা নতুন পদ্ধতিটো ব্যাখ্যা কৰা। মানৰ উন্নয়ন সূচাংকৰ দুটা সীমাবদ্ধতা উল্লেখ কৰা। 2+8+2=12

What are the indicators of Human Development Index? Explain the new method of measuring HDI. Write two limitations of HDI.

(6)

অথবা / Or

পৃথিবীৰ উন্নয়নশীল দেশসমূহত দৰিদ্ৰতা বৃদ্ধিৰ বিভিন্ন কাৰণসমূহ ব্যাখ্যা কৰা। ভাৰত চৰকাৰে দৰিদ্ৰতা দূৰীকৰণৰ ক্ষেত্ৰত উপযুক্ত ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিছে বুলি ভাবানে? যুক্তি দৰ্শোৱা। $5+7=12$

Discuss the causes of increasing poverty in the developing countries of the world. Do you think that Government of India has taken appropriate policy measures to reduce poverty? Justify your answer.

4. গান্ধীৰ গ্ৰাম্য উন্নয়ন আৰ্হিৰ প্ৰাসংগিকতাৰ ওপৰত আলোচনা কৰা। গান্ধীৰ গ্ৰাম্য উন্নয়ন আৰ্হিৰ দুটা সীমাবদ্ধতা উল্লেখ কৰা। $10+2=12$

Discuss the relevance of Gandhian model of rural development. Write two limitations of Gandhian model of rural development.

অথবা / Or

সমালোচনাত্মক দৃষ্টিভংগীৰে লিউচৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ আৰ্হিটো আলোচনা কৰা। লিউচৰ তত্ত্বটোৰ দুটা প্ৰাসংগিকতা উল্লেখ কৰা। $10+2=12$

Critically discuss Lewis model of economic development. Write two relevances of the model.

5. গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ তাৎপৰ্যৰ ওপৰত চমু ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা।
ভাৰতবৰ্ষত গ্ৰাম্য অঞ্চল পিছ পৰাৰ বিভিন্ন কাৰণসমূহ আলোচনা
কৰা। 4+7=11

Briefly explain the significance of rural development. Discuss different causes of rural backwardness in India.

অথবা / Or

- বিশ্বায়নৰ সময়চোৱাত গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ পৰিসৰৰ ওপৰত আলোচনা
কৰা। 11

Discuss the scope of rural development in the era of globalization.

6. গ্ৰাম্য অঞ্চলত নিম্ন মানৰ উন্নয়নৰ কাৰণসমূহ কি কি? মানৱ
উন্নয়নে গ্ৰাম্য অঞ্চলত সমতা, উন্নয়ন আৰু পৰিবেশ সুৰক্ষা
সুনিশ্চিত কৰিব পাৰিবনে? যুক্তি দৰ্শোৱা। 4+7=11

What are the causes of low human resource development in the rural areas? Does human resource development ensure equality, development and environment protection in rural areas? Justify.

অথবা / Or

- গ্ৰাম্য অঞ্চলত দেখা দিয়া নিবনুৱা সমস্যাৰ বিভিন্ন কাৰণসমূহ
আলোচনা কৰা। গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ পৰা মহিলা নিবনুৱা সমস্যা
দূৰীকৰণৰ বাবে এটা উপযুক্ত সমাধান আগবঢ়োৱা। 6+5=11

Discuss the different causes of unemployment in the rural areas. Give one appropriate solution to reduce female unemployment in the rural areas.

7. ভাৰত আৰু চীনৰ মাজত গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত এক তুলনামূলক ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা। 10

Give a comparison between rural development in India and China.

অথবা / Or

বাংলাদেশ গ্ৰামীণ বেংকৰ ওপৰত চমুকৈ লিখা। বাংলাদেশৰ গ্ৰামীণ উন্নয়ন আৰ্হিটোৰ ওপৰত আলোচনা কৰা। 5+5=10

Write briefly about Bangladesh Grameen Bank. Discuss the model of rural development in Bangladesh.

Paper : GE-RD 2
(Rural Society of India)

1. তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া/শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা :

1×8=8

Answer the following questions/Choose the correct answer :

- (a) যুটীয়া পৰিয়ালৰ সংজ্ঞা দিয়া।

Define joint family.

- (b) ভাৰতৰ গ্ৰাম্য অঞ্চলত শিশু মৃত্যুৰ হাৰ বেছি হোৱাৰ এটা কাৰণ উল্লেখ কৰা।

Mention one reason for high infant mortality rate in rural India.

- (c) মধ্যাহ্ন ভোজন আঁচনি কোন চনত প্ৰবৰ্তন কৰা হৈছিল?

When was the Midday Meal Scheme launched?

- (i) ১৯৯১

1991

- (ii) ১৯৯৫

1995

- (iii) ১৯৯৮

1998

- (iv) ২০০১

2001

(d) MGNREGAৰ সম্পূৰ্ণ ৰূপটো লিখা।

Write the full form of MGNREGA.

(e) ৰাষ্ট্ৰীয় স্বাস্থ্য অভিযান আৰম্ভ হৈছিল

National Health Mission was started in

(i) ২০০৯ চনত
2009

(ii) ২০১০ চনত
2010

(iii) ২০১২ চনত
2012

(iv) ২০১৩ চনত
2013

(f) ভাৰতবৰ্ষত পুষ্টিহীনতাৰ এটা কাৰণ লিখা।

Write one cause of malnutrition in India.

(g) গ্ৰাম্য অনাময় শৌচাগাৰ আঁচনিৰ এটা উদ্দেশ্য লিখা।

Write one objective of Rural Sanitation Programme.

(h) গ্ৰাম্য গৃহ নিৰ্মাণৰ লগত জড়িত এখন আঁচনিৰ নাম উল্লেখ কৰা।

Mention one scheme related to rural housing.

2. তলৰ যি কোনো চৰিটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা (প্ৰতিটো ১০০ শব্দৰ ভিতৰত) : 4×4=16

Write short notes on any *four* of the following (**within 100 words** each) :

- (a) বাল্যবিবাহৰ সমাধানৰ উপায়

Measures to reduce child marriage

- (b) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য স্বাস্থ্য মিছন

National Rural Health Mission

- (c) ভাৰতবৰ্ষত মহিলা পুষ্টিহীনতা

Malnutrition among women in India

- (d) গ্ৰাম্য অঞ্চলত লিংগ বৈষম্যতা

Gender inequality in the rural areas

- (e) গ্ৰাম্য উন্নয়নত গাঁও সভাৰ গুৰুত্ব

Relevance of Gram Sabha in rural development

(12)

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখা (প্ৰতিটো ৫০০ শব্দৰ ভিতৰত) :

Answer the following questions (within 500 words each) :

3. (a) গ্ৰাম্য সামাজিক গাঁথনি বুলিলে কি বুজা? বৰ্তমান ভাৰতবৰ্ষত গ্ৰাম্য সামাজিক গাঁথনিৰ আঁসোঁৱাহসমূহ আলোচনা কৰা। 3+8=11

What is rural social structure? Discuss the limitations of recent Indian rural social structure.

অথবা / Or

- (b) ভাৰতৰ জাতি ব্যৱস্থা বুলিলে কি বুজা? একক পৰিয়াল আৰু যুটীয়া পৰিয়ালৰ সুবিধা আৰু অসুবিধাসমূহ বৰ্ণনা কৰা। 2+9=11

What is Indian caste system? Describe the advantages and disadvantages of nuclear and joint family system.

4. (a) ভাৰতৰ গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ জন-গাঁথনিৰ পৰিৱৰ্তনৰ গতিধাৰা বৰ্ণনা কৰা। 11

Analyse the trends of change in the composition of rural population in India.

অথবা / Or

- (b) ভাৰতবৰ্ষৰ গ্ৰাম্য অঞ্চলত জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা। গ্ৰাম্য জনসংখ্যা বৃদ্ধি ৰোধ কৰিবৰ বাবে পৰামৰ্শ দিয়া। 11

Discuss the causes of increase in rural population in India. Give the suggestion to restrict the growth of rural population.

5. (a) ভাৰতত প্ৰাপ্তবয়স্ক শিক্ষা আৰু সামূহিক শিক্ষা সম্প্ৰসাৰণৰ বাবে চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰা আঁচনিবোৰ বৰ্ণনা কৰা। 12

Describe the programmes taken by the Government for the expansion of adult education and community education in India.

অথবা / Or

- (b) মহিলা আৰু শিশু কল্যাণৰ অৰ্থে ল'বলগা ব্যৱহাৰসমূহ আলোচনা কৰা। ভাৰতত এনে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হৈছেনে? 8+4=12

Discuss the measures that should be taken for the welfare of women and children. Have such measures been taken in India?

6. (a) ভাৰতবৰ্ষত গ্ৰাম্য স্বাস্থ্য উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত দেবা দিয়া বাধাসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। গ্ৰামাঞ্চলৰ স্বাস্থ্য ব্যৱস্থাৰ উন্নয়নৰ বাবে দুটা পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱা। 8+4=12

Discuss the limitations of development of rural health in India. Give two suggestions to improve health system in rural areas.

অথবা / Or

- (b) ভাৰতৰ শিশু আৰু মহিলাৰ স্বাস্থ্য অৱস্থাৰ উন্নতিৰ কাৰণে চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰা আঁচনিসমূহ আলোচনা কৰা। 12

Discuss the schemes taken by the Government of India for the development of health status of women and children.

7. (a) ভাৰতৰ গ্ৰাম্য অঞ্চলত খোৱা পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থাৰ উন্নয়নৰ বাবে চৰকাৰে প্ৰবৰ্তন কৰা আঁচনিবোৰ আলোচনা কৰা। 10

Discuss the programmes undertaken by the Government for the improvement of drinking water and sanitation in rural areas of India.

(15)

অথবা / Or

(b) 'প্রধানমন্ত্রী আবাস যোজনা'র সফলতা আৰু বিফলতাৰ
ওপৰত এটা পৰ্যালোচনা আগবঢ়োৱা।

10

Evaluate the success and failure of
Pradhan Mantri Awas Yojana.
